

Artikkeleita Vaasa-lehdestä vuodelta 1937.

Puhtaaksikirjoitus Raija Konttas

Vaasa 6.3. 1937

Vaasan Vapaudenpatsaan syntymäsjöilta

Vähän selostusta siitä, miten jättiläismäistä taideteosta valmistetaan.

Vaasalle kirjoittanut Lauri Hyppönen

Koska pohjalaisista lienee kiintoisaa kuulla, millä asteella tuo jo luonnoskilpailunsa aikana paljon puhetta antanut Vaasan vapaudenpatsas nykyisin on, uskaltaudun kertoamaan hieman seikkaperäisemmin sen maailmaantulon eri vaiheista.

Jokaisella taitaa tosin vielä olla muistissaan patsaan ulkomuoto, mutta siitä huolimatta kertailen sen olennaisimmat osat. Patsaan pääryhmän muodostavat kaksi talonpoikaissoturua, toinen seisten, voitonhurmaansa huutaen ja lakkiaan heiluttaen, kivääri vasemmassa kädessään, toinen kuoleva, maahan lyyhistyneenä, pidellen vasemmalla kädellä rintaansa ja oikeassa, maahan tukevassa kädessään miekkaa. Tämä pääryhmä lepää kuutiomaisella jalustalla, jonka etusivulla, kylki jalustassa kiinni, on leijona, polkien etujaloillaan voittamaansa lohikäärmettä. Jalustan molemmilla sivuilla on kaksi vertauskuvallista henkilökorkokuvaa ja takasivulla suurempi, Mannerheimia ja sotajoukkoja esittävä ryhmäreliefi. Jalusta vuorostaan on loivasti nousevalla porrarakennelmalla. Pääryhmä tulee valettavaksi pronssiin, jotavastoin jalusta hakataan tummanharmaaseen graniittiin, leijona ja korkokuvat himmeästi kiillotettuina.

Tämän suuren työnsä kuvanveistäjä Yrjö Liipola aloitti ateljeessaan Lallukan taidekodissa Helsingissä noin vuosi sitten. Alusta alkaen on hänellä ollut apunaan turkulainen kuvanveistäjä Jussi Vikainen. Mutta koska pääryhmän suuren korkeuden vuoksi ei työtä täällä kuitenkaan voitu suorittaa loppuun, alkoi taiteilija Liipola rakennuttaa viime keväänä itselleen Kauniaisien taloa, johon oli suunniteltu patsaan suuruussuhteiden vaatima ateljeeri. Rakennustöiden aikana valmistettiin Lallukassa pääryhmän neljänneskokoinen pienoismalli sekä kahden sivureliefin ja jalustaleijonan vastaavat mallit. Lukuunottamatta ensimmäistä, suurennettiin nämä välittömästi lopulliseen kokoonsa saveen. Yli kaksi metriä korkealle leijonalle rakennettiin puusta runko, ja päälle pingoitettun rautalankaverkon varaan muotoiltiin pienoismallin mukainen ylväsasentoinen eläin.

Pääryhmän mallin teknillisestä suorituksesta voi kertoa pitemmältikin. Kilpailuluonnos perustana tehtiin patsasfiguureille jonkinlaiset luurangot raudoista ja lyijyputkista, vahvistettiin ne rautalangoilla kiinnitetyillä puunpalikoilla ja väännettiin asian vaatimiin asentoihin. Näiden runkojen päälle muovailtiin mallia käyttäen miehet ensin alastomiksi. Ehkä se tuntuu maallikosta tarpeettomalta, mutta välttyäkseen suurennetuksessa koossahelposti havaittavilta anatoomisilta virheiltiltä, tehdään näin. Siis miehet tehtiin tarkoin kaikkine lihaksineen. Sen jälkeen ympäröitiin pehmeä savi harsokankaalla, tyllillä, vastaten se siis ihoa. Nyt sai malli vetää ylleen puolipitkän pomppatakin, jalkoihinsa polvista hauskaasti löksöttävät sarkahousut ja lapikkaat. Alkoi siis savipoikien pukeminen savivaatteilla. Ei nyt sentään tehty koko vaatekerta paitoineen kaikkineen, vaan huomioon ottaen näiden yhteisen paksuuden muovailtiin tietenkin vain ulkopuoli.

Vaatteiden käsittelyllä veistoksessa on omat vaikeutensa. Ei ole sillä hyvä, että tekee niin kuin luonnossa näkee, vaan on nekin "luotava". Tässä patsaassa on taiteilija jättänyt tykkänään pois kaikki pienet ja epäveistokselliset rypyt ja muovailut patsaaseen vain suurimmat, tärkeimmät ja plastillisesti kauneimmat poimut ja laskokset. Tässä pienoismallissa on jo otettava perspektiiviseikat huomioon. Koska patsas tulee pääasiassa katseltavaksi alhaalta käsin, pitää esimerkiksi seisovan miehen yläruumista ja ylimmäistä kättä venyttää hieman, tehdä päät ja muut ylimmäiset osat jyrkevimmiksi. Kasvojen piirteitä tulee selventää ja syventää, jotta ulkoilmassa muodostuisi varjoja ja ne luovat elämää, sanotaan. Muutenkin täytyi tässä mallissa suunnitella kaikki valmiiksi, sillä lopullisessa koossa ei voi enää suuria muutoksia tehdä.

Nämä edellä selostamani savityöt valmistuivat syyskuun alussa ja valettiin kipsiin. Ehkä tästä valamisestakin pari sanaa. Savimallin päälle valettiin tarpeellisen paksu kipsikerros, jonka jähmetyttyä kaivetaan savi sisältä pois. Täten muodostuneeseen muottiin valetaan vuorostaan kipsimassa ja vahvistetaan se raudoilla ja säkkikankaalla. Kun se on kovaa, hakataan muotti pois ja tuloksena on täysin savimallia vastaava kipsivalos. Jalustaleijonan ja kahden korkokuvan kipsimallit lähetettiin sitten Hämeenlinnaan, jossa Heinäsen kiviveistämö, sama joka teki eduskuntatalon kivityöt, hakkaa ne graniittiin.

Töiden tultua tähän vaiheeseen, valmistui uusi ateljeeri Kauniaisissa ja lokakuun puolivälissä muutettiin sinne. Talo itsessään vaatisi oman lukunsa. Sen luonnokset oli tehnyt taiteilija Liipola itse ja rakennuspiirustukset ent. vaasalainen arkkitehti Matti Visanti, (Björklund). Kauniina, renessanssityylisenä se kohoaa mitä kauneimmalla kalliorinteellä käkkyräisten, maalauksellisten mäntyjen ja suhisevien kuusien ympäröimänä. Jos tulet maantieltä päin, näet ensin ateljeeriosan korkean, kellertävän päädyn viisi metriä korkeine vihreine ovineen. Sitten näet jo oikealla nousevat pengermät askeleineen. Loggian kauniit kaaret, joita tukevat sirot pylväät, kuvanveistäjän itsensä muovailemin korinttilaisin kapiteelein. Ikkunat vinoine ruuturistikkoineen ja kauniine kaarineen ovat kuin jossakin espanjalaisessa linnassa. Vihreätä räystästä kannattavat kattopalkitkin ovat koristeellisiksi muovatut. Ja sisällä talossa on vielä ihastuttavampaa. Vanhoja, kaunisviivaisia, tummia huonekaluja valkeiksi kalkittuja seiniä vastaan, paljon maalauksia ja etsauksia seinillä sekä kuvanveistäjän omia töitä siellä täällä.

Tässä ympäristössä, suuressa yli 7 metriä korkeassa ateljeerissa, jonka seinät ovat maalatut herkullisen himmeän punaisiksi, aloitettiin taas työt. Ensin valmistettiin tulevalle patsalle vankka pyörivä jalusta. Laskettiin siihen menevän yksistään saveakin neljäntuhatta kiloa ja lisäksi tukirautojen ja puurungon paino. Patsasta tulisi työn kestäessä voida kääntää valaistus- sekä muiden seikkojen mukaan. Tämän vankoista, ristikkään liitetyistä lankuista kyhätyn jalustan päälle kiinnitettiin tarkoin lasketuille paikoilleen vahvat tukiraudat, joiden piti pitää pystyssä tuo tuhansia kiloja painava savikolossi. Näistä vahvin, viiden tuuman teräsputki asetettiin seisovan miehen

painopisteeseen, ulottuen sen kaulaan saakka. Jalkoihin ja käsiin omat rautansa ja lisäksi kuvasta ulos tulevia viisto- ja tukirautoja estämään jättiläisen kaatumisen. Nyt, kun meillä sitten olivat nuo tuet pystyssä, alkoi patsaan suurentaminen neljänneskokoisen pienoismallin mukaan. Tätä suurennustyötä varten oli taiteilija hankkinut erikoisesti tähän tarkoitukseen suunnitellun suurennuskoneen eli avaruuspantografän, joka on ainoa laatuaan Suomessa. Se on kokoonpantu niveltävistä duraluminiputkista ja vastapainojen avulla tehty höyhenkevyeksi käsitellä suuresta koostaan huolimatta. Kone voidaan asentaa suurentaman tai pienentämään määrätty kerrat, tässä tapauksessa neljä kertaa. Kun nyt kone, kipsinen pienoismalli ja tulevan patsaan alusta asetettiin tarkoin määrätuille paikoilleen, sekä seuraili koneenpienemmällä osoittimella mallikuvan pintaa, piirsi koneen pitempi osoitin ilmaan tarkalleen patsaan pintaviivan neljä kertaa suurennettuna. Ja jos siis pikkumalliin merkittyyn pisteeseen painoi osoittimen, näki sen heti ilmassa koneen osoittamana. Ennen piti käyttää tarkoitukseen suuria harppeja ja oli työ niinmuodoin ainakin kymmenen kertaa hitaampaa.

Nyt alettiin rakentaa koneen opastuksella tukirautojen varaan patsasmiehille vahvaa puurunkoa. Näin suurta patsasta ei koskaan tehdä täydestä savesta, vaan täytetään sisusta ensin jollain muulla aineella, useimmiten puurakennelmalla. Se tehtiin toisiinsa naulatuista lautapätkistä, ja aina jonkin jäsenen tultua tarpeeksi muotoonsa, lyötiin siihen rautanaulat osoittamaan vastaavia pisteitä pienoismallissa, joka oli merkattu niitä täyteen. Tulevan patsaan pinta kulki näin ollen näiden pisteiden kautta. Patsasjalustan ja apumallin ollessa pyöriviä, voitiin, kääntämällä molempia täsmälleen yhtä paljon, työskennellä patsaan joka puolella vuorollaan, koneen paikkaa muuttamatta. Miehet tulivat päivä päivältä yhä enemmän muotoonsa ja noin kolmen viikon kuluttua seisoivat ateljeerissa jättimäinen puu-ukkokoryhmä toinen käsi ulottuen ateljeerin kattoon saakka. Nyt tarvittiin työhön sellaista materiaalia, jota ei luulisi kuvapatsaisiin tarvittavankaan. Edellämämainitsemieni pistenaulojen varaan pingotettiin näet sopivasti paloitetuna kananverkkoa, joka siis muodosti karkeapiirteisen, mutta patsaan muotoja seurailevan pinnan, ollen kuitenkin pari- kolme tuumaa lopullisen pinnan sisäpuolella. Tämän tilan täyttäisi verkon päälle muovailtava savi.

Ennen saven päällepanoa oli kuitenkin ratkaistava kysymys siitä, miten saada savi pysymään koko työn ajan tarpeeksi kosteana ja muovailtavana. Vanha tapa peittää patsas väliajoiksi määrällä vaatteella ei tässä soveltunut, sillä jättiläisten peittäminen ja riisuminen veisi suuren osantyöajasta. Sitä paitsi kuluttavat kankaat jo valmiiksi muovailun pinnan kelvottomaksi. Tämän seikan ratkaisi taiteilija onnellisesti käyttämällä samaa menettelyä kuin pienoismallia tehdessä. Kyhättiin näet puuriu'usta ja öljypaperista häkki, johon koko patsas mahtui. Häkki on joka puolelta umpinainen, ollen yksi sivuista avattava, joten se voidaan vetää syrjään patsaan päältä työajaksi. Työn loputtua iltaisin ruiskutetaan patsassavi ja häkin seinät märäksi ja säilyy kosteus siellä, pitäen saven märkänä.

Siis sen rautalankaverkon varaan levitettiin sitten savi ja sen muovaileminen alkoi käyttäen tukena mallissa ja puurungossa olevia toisiaan vastaavia pisteitä. Työ sujuikin odotettua ripeämmin kolmen miehen läiskiessä märän saven kimpussa aamusta iltaan. Milloin sai olla katon rajassa, kuutisen metriä korkeiden tikapuiden varassa, jossa sai pitää kielen keskellä suuta, milloin taas ryömiä ukkeleiden jalkojen sekamelskassa. Hauskasti siinä aika kului, taiteilijan kertoillessa iloisia juttuja aurinkoisesta Italiasta ja Unkarista. Työ onkin jo niin pitkällä, että viime pyhänä kävi täällä patsaskomitea katsomassa sitä ja olivat näkemäänsä erittäin tyytyväisiä. Nyt onkin patsas vain lopullista ”silitystä” vailla. Sen jälkeen se valetaan vuorostaan kipsiin. Kipsi paloitellaan pronssivalun edellyttämiin palasiin ja Virtasen valimossa Helsingissä siirtyy patsas lopulliseen materiaaliinsa.

Luonnosasteella ovat vielä kaksi sivureliefiä ja suuri Mannerheim-ryhmä korkokuva.

Mukaan liittämäni kuvat antavat pienen käsityksen työstä. Patsaan suuruuden vuoksi ei siitä tavallisella valokuvauskoneella saa kokokuvaa ja lähikuvassakin tahtoo perspektiivi vetää muodot kovin kummallisiksi. Mutta ehkä myöhemmin olen tilaisuudessa saamaan parempia kuvia.

Kuvatestit:

Etualalla patsaan pienoismalli, sen takana osittain savella peitetty puurunko ja häkki.

Patsaan jalustaleijona työn alla Helsingissä Lallukan taiteilijakodissa. Leijonan vieressä kuvanveistäjä Yrjö Liipola

Patsaan päähenkilön yläosa. Tavallinen mies on pieni sen rinnalla.

Patsaan kuoleva mies

Kuvanveistäjä Liipolan talo ja työpaja Kauniaisissa

Tässä näkyy puurakennelma selvästi.

Vaasa 19.4. 1937

Jäänlähtö jatkuu

Jäät liikkeellä maakunnan joissa

Isokyrössä Konttaansaaren luona valtava jääruuhka

Eilispäivän aikana alkoivat useimmat maakunnan joet luoda jääpeitettään.

Kyrönjoessa, jonka yläjuoksulla Kurikassa ja Ilmajoella liikkuvat jäät jo lauantaina, alkoi jäiden lähtö eilen iltapäivällä, jolloin ylempää tulleet jäät olivat ehtineen, alkupää jo Isonkyrön Vanhankirkon kohdalle. Joessa oleva Konttaansaari aiheutti täällä kuitenkin ruuhkan, joka illalla myöhään oli jo yli kilometriä pitkä. Vesi paisui ruuhkan johdosta hyvin joutuisasti, ja oli illalla jo metrin korkeammalla kuin lauantaina. Kun jäälautat ovat vielä hyvin kovia, on todennäköistä, että ruuhka ei laukea oikein helposti. Pakkakuntalaiset arvelivat, että ruuhka kestää tänään iltapäivään. Mitään vaaraa ei ruuhka vielä iltapäivään mennessä ollut aiheuttanut, mutta jos vesi yhä nousee ja jäät lähtevät yhtenä ruuhkana, voi tämä tuottaa vaaraa Palhojaisten riippusillalle. Jatkuu...

Vaasa 21.4. 1937

Kun Kyrönjoki loi jääpeitettään

Kuvatestit:

Isokyrön Keskikunnalla oli tulva kohottanut valtavat jäätelit vainiolle saakka.

Kartanotkin olivat lujilla Isokyrössä; etualalla sauna, jota jäät siirsivät metrin verran paikoiltaan.

Vähäkyrön Hiirikosken alla nousi vesi voimakkaasti ja rannassa jäivät rakennukset jäätelien keskelle siirtyen osa paikoiltaan.

Jäät menossa Vähäkyrön kirkonsillan alitse; suuret telit kohosivat arkkuja vasten ja murskautuivat.

Vähäkyrön Kolkkilassa oli maanantaina pitkin päivää runsaasti väkeäseuraamassa jääpatojen räjäytyksiä ja tilanteen kehitystä.

Koivulahdella, noin 300 m. Kyröjoen sillasta syöksyi tulvavesi eilen maantien yli ja syövytti tien ainakin kyynärän syvyydeltä rikki.

Tulva ja jäät tuottivat eilen vahinkoa Koivulahdella

Liikenne sillan kautta oli keskeytettävä

Kyröjoen jääruuhkat, jotka toissapäivänä aiheuttivat uhkaavia tilanteita Iso- ja Vähäkyrössä ja nostattivat veden toisin paikoin hyvinkin korkealle, ovat eilisen päivän aikana saaneet aikaan pahaa jälkeä Koivulahdella.

Vähäkyrön sähkölaitoksen kohdalla toissailtana ollut suurempi patoutuma purkautui myöhään illalla ja yön aikana puhdistui joki jäistä Vähäkyröön asti lähes kokonaan, niin että ainoataan pienempiä rantajäitä vielä eilen meni alas. Samanaikaisesti jäiden mukana aleni vesikin, ettei siitäkään enää ole huolen aihetta.

Koivulahdella, minne useita kilometrejä pitkä jääruuhka toissayönä ja eilisen aamupäivän aikana alkoi ruuhkaantua, muodostui tilanne iltapäivään mennessä hyvin vaikeaksi. Kyröjoen yli menevästä Koivulahden suuresta maantiesillasta mereen päin muodostui alempana suvannoissa olevien kiintojäiden takia yli kilometrin pituinen jääpato, ja kun voimakas virta yhä painoi ylhäältä jäitä, täyttyi joki täällä pohjiaan myöten. Tämä aiheutti veden paisunnan ja parissa tunnissa nousi vesi lähes metrillä. Keskipäivällä vielä Kokkolasta Vaasaan tuleva linja-auto pääsi tulemaan Vöyrin tietä, vaikka tällöinkin jo vesi virtasi mainitusta sillasta Vöyrille päin noin 300 metrin kohdalla yli tien. Veden yhä paisuessa levisi veden valtaama tienkohta, josta vesi samalla syvästi syövytti tien ylipääsemättömäksi. Veden mukana tuli myöskin runsaasti jäitä, peittäen tien ja sen ympäristön.

Iltapäivällä alkoi vesi virrata myöskin sillan ja Koivulahden kirkon välisellä osallakin tien yli, mihin lyhyessä ajassa muodostui pauhaava koski. Vesi nousi yhäti ja oli se jo klo 17 aikaan niin korkealla, että pyrki kylässä olevien talojen pihoihin. Tähän aikaan yritti vielä eräs mies pyörällä ajaen päästä Vöyrin tietä menemään, mutta voimakas virta ja veden tiehen syövyttämät kolot heittivät hänet kumoon ja mies joutui virran kuljetettavaksi. Onneksi saatiin paikalla ollut ruuhi vesille ja mies kylmän kylvyn saaneena pelastetuksi. Tämän jälkeen sulki asianomainen nimismies tien liikenteeltä, eikä sitä enää olisikaan voinut mitenkään kulkea, sillä tie oli parissa tunnissa syöpyntyt 60 – 70 sentin vahvuudelta ja mennyt virran mukana. Myöhään illalla ryhdyttiin alempana olevaa kiintojäättä dynamiitin avulla rikkomaan, joten on hyvin luultavaa, että paisumuskin saatiin ennen pimeän tuloa ehkäistyksi.

Vaasa 10.6. 1937

Vaasan Vapaudenpatsaan pääryhmä valettu kipsiin

Kuvateksti:

Taiteilija Yrjö Liipola on äskettäin saanut valetuksi Vaasan vapaudenpatsaan pääryhmän kipsiin. Kuvassamme oikealla pääryhmä edestä nähtynä. Sen vieressä ryhmän kuoleva mies. Alhaalla oikealla pääryhmä sivusta nähtynä. Alhaalla vasemmalla lähikuva kuolevasta miehestä.

Vaasa 21.4. 1937

Rovastinna Vaali Simojoki 60-vuotias

Tänään täyttää 60 vuotta rovastinna Vaali Simojoki Isokyrössä.

Rovastinna Vaali Simojoki, omaa sukua Reudolph on syntynyt Muolaan pitäjässä Kuusaan hovissa. Lapsuus- ja nuoruudenkodiksi tuli hänelle Ranta-Vehmaisten hovi, jossa hänen kotinsa oli koko paikkakunnan keskipiste. Siellä seurattiin ympäristön kansan elämää, huomattiin ne vajavaisuudet ja puutteet, jotka kansan keskuudessa vallitsivat. Usein sai tytär lähteä viemään ruokaa ja vaatteita köyhiin perheisiin. Tämä määräsi myös kodin tyttären Vaali Reudolphin rikkaan elämäntyön suuntaviivat. Kohottaa, nostaa ja auttaa lähimmäisiään on ollut hänen elämässään tärkein tehtävä.

Rakkaus seurakuntalaisiin ja sen jäsenten kohtalot, joihin hän on niin läheisesti liittynyt, on ollut se voimanlähde, joka on kantanut yli vaikeuksien voittoon. Ihmeellinen kyky mukaantua, ymmärtää yksinkertaisimmissakin olosuhteissa eläviä seurakuntansa jäseniä on ollut rovastinna Simojolla siitä huolimatta, vaikka hän on kasvanut kodissa, joka kuuluu ylhäisön piiriin. Hän on toteuttanut elämässään Mestarin neuvoa: ”ei palveltavaksi, vaan palvelemaan”, ja siksi seurakunnan vähäosaiset ovat Mariedalin pappilan emäntään niin kiintyneet.

Vaikka Vaali Simojoen lapsuudenkodissa ei ollut suomi kotikielenä, ymmärsi hän jo nuorena, että voidakseen työskennellä suomalaisen kansan keskuudessa ja sen hyväksi, on mentävä suomalaiseen kouluun. Hän suorittikin Mikkelin Suomalaisen Tyttökoulun, minkä jälkeen toimi aluksi henkivakuutusosalalla kolmisen vuotta, siirtyen sieltä postilaitoksen palvelukseen Terijoella ja sittemmin samaan toimeen Rautuun., jossa solmi avioliiton pastori Yrjö Simeliuksen kanssa.

Naimisiin mentyään joutui rovastinna Simojoki emännäksi Ylivieskan pikkupappilaan vuodeksi ja sieltä Saloisiin, jossa oli kolme vuotta. Sittemmin valittiin hänen miehensä kappalaiseksi Muhokselle ja olivat aviopuolisot siellä 8 vuotta, minkä jälkeen tuli muutto Isokyröön, missä asunnoksi tuli Varpolan pappila, jonka emäntänä rovastinna Simelius oli 9 vuotta.

Tänä aikana hän oli innokkaasti mukana kaikissa hyvää tarkoittavissa yhdistyksissä. Erikoisesti diakonaattitoiminta sai hänestä uhrautuvan ja innokkaan työntekijän. Uuteenkaupunkiin siirtyi Varpolan emäntä v. 1926, ja sieltä takaisin Isokyröön v. 1933, jolloin hänen miehensä rovasti Simojoki valittiin Isokyrön kirkkoherraksi. Tuttu ja rakas olikin se kansa, jonka keskuuteen Vaali-rovastinna takaisin kutsuttiin. Monet ystävät ja seurakuntalaiset olivat häntä palavasti ikävöineet, takaisin toivoneet, se kävi ilmi monella tavalla siinä juhlassa, jonka seurakunta rovastinnalle ja hänen puolisolleen järjesti. Mm. hänelle omistetussa runossa sanottiin: ”Rukouksemme ystävä, sinut takaisin toi.” Nyt puuhailee entinen Varpolan ”pastuurska” jälleen Isokyrön kauniissa, historiallisessa Mariedalin pappilassa emäntänä, täyttäen sitä raskasta tehtävää, mikä papin puolisollla on. Häneltä vaaditaan muutakin kuin puolison, äidin ja emännän tehtävien täyttämistä. Enemmän kuin kenenkään muun emännän hänen on otettava osaa yhteiskunnallisiin harrastuksiin, sekä avattava kotinsa seurakunnan jäsenille. Ihailtavalla tavalla rovastinna Simojoki onkin tässä onnistunut. Sillä ei kulu päivääkään, ettei hän joudu murheellista lohduttamaan, nälkäistä ruokkimaan, alastonta vaatettamaan, ja tämän kaiken hän tekee ilolla.

Rovastinna Simojoki on vaatimaton luonne, joka ei pidä siitä, että häntä kiitetään. ”Minun suurin kunniani on, jos olen voinut edes pieneltä osaltani Kristusta kirkastaa”, niin kuin hän itse lausui. Kuitenkin täytyy vilpittömästi tunnustaa, joka on seurannut hänen elämänsä työtä, että hän ei asettanut esteeksi ihmisiä tai olosuhteita, vaan hän on kuokkinut siellä, mihin hänet on kylvetty. On suuri onni ja Jumalan lahja seurakunnalle, joka omistaa tällaisen pappilan emännän.

Kiitämme päivän sankaria ja toivotamme Korkeimman siunausta uhrautuvalla työntekijälle.

Vaasa-lehti 24.4. 1937

Rovastinna Vaali Simojoen 60-vuotispäivä

Rovastinna Vaali Simojoki Isokyrössä joutui 60-vuotispäivänään viime keskiviikkona lukuisten onnittelujen kohteeksi.

Keskiyön aikaan herättivät omaiset päivän sankarin virrellä ”Kun Herra mua paimentaa”. Kodissa oli laitettu huone juhla-asuun ja 60 pientä kynttilää valaisi pöytää, mihin puoliso, lapset ja lähimmät omaiset olivat tuoneet lahjansa, onnittelut ja kukkia.

Aamulla ja pitkin päivää alkoi saapua onnitteluja lahjojen, kukkien ja sähkösanomien muodossa, joiden lähettäjiä mainittakoon mm. Ingrid Björkenheim, Helena ja Lauri Björkenheim, Helmi ja Yrjö Alanen, Emilia ja Carl Lundström, Birgit ja Sigrid Sandback, Kangasvuot, Hertta Karjalainen, Aune ja Martti Simojoki, Linne ja Jussi Simojoki, Margareta ja Aino Sirelius, Helmi ja Jooseppi Simojoki, Bernhard ja Ulla Sevon Steinheil, Sigrid Eklöf perheineen, Rinteet, Irma Uiner, Eila Ala-Könni, Hellevi ja Johannes Virtanen, Aili Paasikivi, lauri ja Mauno Niemi, Majau Levän, Rauramot, Klara Vainio, Simolat, Aune Palletvuori, Aune Heinonen, Knaapit, Vaismaat, Aino Kyttilä, Aulikki Nieminen, Elli Vainio, Anna Halonen, Lammit, Jokipiit, Lönngren ja Arisalo, monet yhdistykset, joiden hyväksi rovastinna Simojoki työskentelee olivat lähettäneet kukkia. Yhdistyksistä mainittakoon Yli- ja Alapään Nuorisoliitot, Herättäjä-yhdistys, Lotta Svärd-yhdistyksen Isokyrön paikallisosasto ja Keskikunnan naisosasto.

Ystävään arvokkaan lahjan toi lähetystö, johon kuuluivat rouvat Jokinen, Väinölä ja Jokipi. Lähetystön välityksellä lausuttiin rovastinna Simojolle kiitoksen sanoja siitä uhrautuvaisuudesta, jolla hän palvelee seurakuntaa ottaessaan esim. joka vuosi useamman kerran pappilaan seurat, joissa saa olla mukana koko seurakunta. Talon emäntä on osoittanut vieraanvaraisuuttaan, vaikka seuraväkeä on ollut useampia satoja samalla kertaa. Samoin on ollut ompeluseuroihin nähden, joita pappilassa on ollut kymmenkunta eri yhdistyksillä talven mittaan. Vielä lausuttiin tunnustuksen sanoja siitä hengellisestä ja siveellisestä työstä, mitä hän on seurakunnassa tehnyt. Päivän sankari kiiti lahjoista ja vastasi puheeseen lämpimin sanoin.

Kirkonkylän kansakoulun oppilaat tulivat laulamaan ”rovastinna-tädille”, sekä toivat kukkia ja tervehdyksensä esittivät sepittämänsä runon: ”Kukkamme annamme kiitosmielin, sitä kertoa ei voi kieli, mitä tunti laps köyhä ja kärsivä, häntä kätenne kun kosketti lempeä.”

Rovastinna Simojoki kiitti liikutettuna lapsia ja otti heidät sydämellisesti vastaan.

Pitkin päivää saapui vielä onnitteluja kukkien, kirjeiden ja lahjojen muodossa.

Vaasa 19.4. 1937

Iso- ja Vähäkyrön Maamiesseuraliitto

Kokous ja juhla eilen

Iso- ja Vähäkyrön Maamiesseuraliiton vuosikokous ja vuosijuhla pidettiin eilen Isonkyrön Keskikunnan n.s. talossa.

Vuosikokouksen avasi johtokunnan puheenjohtaja, tilanomistaja Lars Björkenheim, minkä jälkeen kokouksen puheenjohtajaksi valittiin maanviljelijä Viljo Knaapi ja pöytäkirjaa pitämään agronomi S. Peljo. Aluksi toimitettiin kokoukseen osallistuvien maamiesseurojen ja naisosastojen edustajien valtakirjan tarkastaminen.

Kokoukselle esitettiin liiton vuosikertomus ja liiton palveluksessa olevan neuvojan J.K. Jussilan työkertomus, mitkä hyväksyttiin. Samoin hyväksyttiin tilit ja tilintarkastajien lausunnon perusteella myönnettiin tilivelvollisille tili- ja vastuuvapaus.

Johtokunnasta erosi arvan kautta kuusi jäsentä, joiden tilalle johtokuntaan valittiin Lehmäjoen maamiesseuran naisosaston edustaja Manda Luoma, Vähäkyrön maamiesseuran edustajana E. Tankka ja Isokyrön maamiesseuran edustajana Matti Korpela uudelleen, Isokyrön maamiesseuran naisosaston edustajana Senja Rinta uudelleen ja Orisbergin maamiesseuran edustajana Lars Björkenheim uudelleen.

Tilintarkastajiksi valittiin maanviljelijä Lauri Vaismaa ja isännöitsijä Niilo Karilo, varalle pankinjohtaja K.J. Vaismaa ja maanviljelijä Väinö Penttala, kaikki Isokyröstä.

Liiton toimintaa päätettiin alkaneenakin vuonna jatkaa entiseen tapaan.

Laadittiin työsuunnitelma vastavalittavaa liiton naisneuvojaa varten.

Keskusteltiin turvepehkuosuuskunnan perustamisesta, mutta siirrettiin asia johtokunnan valistettavaksi.

Jäsenmaksuja päätettiin koroittaa siten, että alimmaksi maksuksi yhdistykseltä määrättiin 175 markkaa vuodessa, aikaisemman 75 markan asemasta ja niille yhdistyksille, jotka maksavat jäsenlukunsa perusteella, maksavat 2,50 jäseneltä entisen 1 markan asemasta. Kannattavien jäsenten maksu pysytettiin edelleen 50 markkana.

Välittömästi kokouksen jälkeen alkoi liiton

Vuosijuhla

Jonka alkajaisiksi Isonkyrön torvisoittokunta esitti useita soittokappaleita.

Juhlan avauspuheen piti tilanomistaja Lars Björkenheim, minkä jälkeen ohjelmassa seurasi johtaja Mannerin esitelmä mallasohran viljelyksestä. Lisäksi oli ohjelmassa agr. Helena Kurikan esitelmä lypsystä ja maidon kotoisesta käsittelystä, sekä johtaja Peltolan esitelmä lihantuotannosta ja karjakaupasta. Lopuksi esitettiin kaksi maatalousaiheista elokuvaa.

Yleisöä oli juhlassa runsaasti.

Vaasa 20.4. 1937

Isokyrön Kotiseutuyhdistyksen vuosikokous

Isokyrön Kotiseutuyhdistyksen vuosikokous pidettiin kunnallistalossa tiistaina 6. p:nä huhtikuuta. Kokouksen puheenjohtajana toimi tohtori Väinö Airo ja sihteerinä pastori L.A Rauramo.

Yhdistyksen laajan ja yksityiskohtaisen vuosikertomuksen esitti pastori L.A. Rauramo ja hyväksyttiin se kiitollisuudella. Samoin hyväksyttiin esitetyt tilit.

Johtokunnan erovuoroiset jäsenet tohtori Väinö Airo, agron. J. Kailio sekä varajäsen neiti Sofia Knaapi valittiin uudelleen. Tilintarkastajiksi valittiin pankinjohtaja Viljo Knaapi ja kauppias E. Kettula ja varalle maisteri Aune Palletvuori ja rouva Emmi Vaismaa.

Vuosijäsenmaksuksi määrättiin 10 mk. Ilmoitettiin, että Isokyrön kunta oli täksi vuodeksi myöntänyt yhdistykselle 1.500 mk. käytettäväksi jonkun hautaraunion tutkimista varten Isokyrössä. Kun V.E.Ly on kerännyt rahaston samaa tarkoitusta varten, on Muinaistieteellinen toimikunta ehdottanut, että edellä mainituilla varoilla suoritettaisiin mahdollisesti kolmen muinaishaudan tutkiminen.

Yhdistys päätti liittyä Suomen Museoliiton kannattajajäseneksi. Leväluhdan uhrilähde, joka on yhdistyksen hoidossa, päätettiin aidata tänä keväänä ja käytetään siihen vanhanaikaista karahka-aitaa. Luettiin Muinaistieteellisen Toimikunnan kirje, jossa ilmoitetaan, että Isokyrön Koriseutuyhdistys valtuutetaan hoitamaan ja valvomaan Leväluhdan uhrilähdettä ympäristöineen.

Vaasa 10.6. 1937

Postinkantaja Juho Lammi

Postinkantaja Juho Lammi, jonka hevosensa kanssa näemme kuvassa, kuljettaa postia Orismalan asemalta Isonkyrön postitoimistoon ja kulkee hänen kierroksensa paluumatkalla Ylistaron Heikkolan sillan kautta takaisin Orismalaan. Kierros on 25 km. Ja kun ”Posti-Lammi” on kulkenut mainitun kierroksen 11 vuoden ajan, kertyy siitä jo matkaa 95.500 km, siis lähes 2,5 kertaa maapallon ympäri.

Vaasa 15.4. 1937

Synkkä 25-vuotismuisto

Tänään tulee kuluneeksi 25 vuotta siitä kaameasta tapahtumasta, joka vavahdutti koko maailmaa suurkaupungeista syrjäisimpiin metsäkyliin asti; silloisen maailman suurin höyrylaiva, englantilaisen White Star (Valkoisen tähden) linjan Titanic törmäsi Atlantin valtamerellä jäävuoreen ja upposi keula edellä hyisiin aaltoihin. 1.649 ihmistä paleltui, hukkui.

Titanic oli tekniikan huippusaavutus, uiva kaupunki, teräksinen ihme. Se oli rakennettu ihmiskäsin, uppoamattomaksi. Mutta kuitenkin se upposi. Ihminen jäi edelleen pieneksi ja mitättömäksi luonnon salaperäisten, suurten ja näkymättömien voimien rinnalla.

Titanic oli nimensä mukaisesti jättiläinen, valtameren herra. Se oli noin 265 metriä pitkä ja sen kantavuus oli 60.000 tonnia. Sen koneet kehittivät 46.000 hevosvoimaa, ja laiva kulki kolmen potkurin avulla 21 solmun nopeudella. Siinä oli kaksinkertainen pohja, 16 poikittaista vedenpitävää seinää, 29 höyrykattilaa, 3 savupiippua ja yksi valepiippu, 8 kantta, koneisto kokonaisuudessaan maailman parasta englantilaista tekoa. Se oli saavuttamaton, koko maailma tuijotti siihen ikään kuin viimeiseen ihmeeseen, ihmisen herruuden tunnuskuvaan. Sillä piti Atlantin valtameri nujertaa vaivaiseksi lätäköksi.

Keskiviikkona, huhtikuun 10 päivänä 1912 Titanic lähti ylpeästi ensimmäiselle matkalleen Southamptonin satamasta suoran Newyorkiin. Matka tehtäisiin ennätysajassa, lyötäisiin kilpailevat linjat perinpohjin, vallattaisiin pysyvästi Atlantin ”sininen nauha”.

Mukana oli 2.390 henkilöä, siis pikkukaupungin asukasluku. Monet amerikkalaiset miljonääritkin olivat varta vasten sovittaneet matkansa Titanicin mukaan. Olihan jännittävää olla mukana maailman suurimman laivan valloittaessa meren herruutta.

Kun Titanic höyrysi väkevin konein ulapalle, sivalsi sen pyörre erään Newyork-nimisen laivan irti laiturista. Monet lämmittäjät jäivät myöhästyneinä rannalle. Pahat merkit.

Keskiviikko, torstai, perjantai, lauantai oli yhtämittaista juhlaa aavalla merellä. Oli lämmintä, tyyntä, aurinkoista, iloista. Ja maailman suurin laiva halkaisi ulappaa kovaa vauhtia, väkevät koneet kävivät turvallisesti, matkustajat ja miehistö nauttivat elämästä. Sunnuntaina, joka oli 14 päivänä, muuttui ilma kylmäksi. Hyinen viima kävi kansilla läpi luiden ja ytimien. Matkustajat vetäytyivät laivan sisäosiin, turvalliseen lämpimään. Lukusaleissa ja seurusteluhuoneissa tapettiin aikaa.

Kapteeni Smith kiihdytti vauhtia. Tiistai-aamuna piti Titanicin komeasti vyöryä Newyorkin satamaan...

Mutta iltapäivällä tuli aavasta eetteristä erään edellä menevän laivan lähettämä sähke; linjalla on jäävuoria. Hämärissä tuli toinen varoitus, ja kun säkkipimeä yö oli kietonut verhoonsa koko aaltoilevan Atlantin ja tähdet kohonneet kiilumaan taivaan kattoon, tuli kolmas sanoma. Edessä oli paljon jäävuoria.

Mitäpä niistä. Titanic ui eteenpäin täyttä vauhtia. Meri halkesi, yö halkesi. Sähkövalot paloivat. Kapteeni Smith ei pelännyt mitään. Titanic oli uppoamaton...

Vain tähystäjä kiipesi mastoon.

Puoliyö läheni, laivan ympärillä oli sysinen pimeys. Matkustajat olivat riisuutuneet nukkumaan. Tuuli oli tyyntynyt, vain mainingit kohisivat laivan sivuilla. Teräksinen ihme liukui täyttä vauhtia eteenpäin. Kylmät tähdet katsoivat korkeuksistaan, kun meren jättiläinen halkaisi aaltoja lähes 39 kilometriä tunnissa.

Tähystäjä ilmoitti mastosta, että suuri jäävuori oli aivan laivan edessä. Komentosillalla seisova yliupseeri Murdock komensi heti suunnan oikealle. Mutta jättiläinen kääntyy hitaasti, jäävuori leikkaa laivan oikean laidan juuri vesirajasta auki, valtava jääsohjoröykkiö peittää koko etukannen, vettä syöksyi repeämästä sisään, jäävuori häipyi pimeyteen. Koneet pysäytettiin, lämmittäjät kiirehtivät kannelle, tulet sammutettiin, vauriot tutkittiin. Matkustajat nukkuivat hyteissään.

Kapteeni Smith oli heti selvillä, että Titanic uppoaa parin tunnin sisällä. Mitään pelastusta ei ole. Kello lähenteli 24:ää. Oli sydänyö, musta, rannaton ulappa, ja kylmyys kierteli kuin näkymätön henki laivan ympärillä.

Vettä syöksyi kohisten laivaan ammottavasta repeämästä. Pelastusveneet, joita oli ainoastaan parikymmentä ja joihin mahtui ainoastaan 950 henkilöä, laitettiin kuntoon, ja laivan sähköttäjät lähettivät öisen avaruuteen kaameat hätämerkit: ”Kaikki asemat huomakaa! Titanic 50 astetta pohjoista leveyttä, 411/2 astetta läntistä pituutta. CQD – tulkaa nopeasti! Vaara!”

Ensimmäisenä vastasi hätämerkkeihin höyrylaiva ”Frankfurt” noin 260 kilometrin päästä. Toivoton matka... Toisena ehti vastaus höyrylaiva ”Carpathiasta”, joka kääntyi onnettomuuspaikalle noin 107 kilometrin päästä. Siinä oli hiukan toivoa... Kolmantena vastasi sisarensa hätähuutoon toinen Valkoisen Tähtien linjan ylpeys, 59,000 tonnin kantoinen jättiläinen ”Olympic”, joka höyräsi noin 1037 kilometrin päässä. Kaikkiaan seitsemän valtameren kyntäjää kääntyi eri tahoilta uppoavan jättiläisen avuksi, mutta ainoakaan niistä ei ehtinyt ajoissa.

Muutaman kilometrin päässä lipui onnettomuuspaikan ohi höyrylaiva ”California”, joka olisi voinut pelastaa kaikki. Mutta sen sähköttäjä nukkui...

Kapteeni Smith tiesi vakavan totuuden: suurin osa laivan väestä hukkuu. Mutta hän ei uskaltanut sanoa sitä. Elämä vähitellen painuvassa laivassa pysyikin varsin rauhallisena, vaikka ensin komennettiin kaikki matkustajat pelastusvoineen kannelle ja kellon lähetessä puolta yötä kaikki naiset ja lapset pelastusveneisiin.. Hätään ei uskottu – olihan Titanic ihmisen mahdin vankka todistus, uppoamaton...

Kun kello oli 2, olivat kaikki pelastusveneet lähteneet laivasta öiselle ulapalle pakoon hirvittävää pyörrettä, joka syntyisi laivan upotessa kylmään syvyyteen. Sähkövalot paloivat laivassa ja soittoakunat soittivat – kaikki soittajat seisoivat paikallaan viimeisen asti ja vajosivat torvet käsissä syvyyteen. Siinä on ylevä sankaritarina miehistä, jotka eivät peljänneet. Yli 1.600 ihmistä oli kuolema merkinnyt omakseen...

Sähköttäjät lähettivät avaruuteen viimeisen sanoman: ”Upoamme keula edellä”. Kello oli 15 minuuttia yli kahden. Laivan perä nousi korkealle, koneet putosivat jyrähtäen väliseinien läpi keulaan, valot sammuiivat, leimahtivat uudestaan ja sammuiivat jälleen, sammuiivat iäksi. Viiden minuutin kuluttua jättiläinen vaipui keula edellä syvyyteen. Silloin alkoi yli tuhannen ihmisen kuolinkamppailu hyisessä vedessä. Hirvittävät hätähuudot kantautuivat peninkulmien päähän öisellä merellä.

Meri oli lannistanut ylpeän ihmisen, murhenäytelmä oli loppuun näytelty.

Aamuyöstä ”Carpathia” pelasti 741 henkeä.

Vaasa 15.4. 1937

Kuolleita

Rouva Matilda Fransiska Ebeling, o.s. Durchman, kuoli t.k. 9 p:nä Pohjois-Pirkkalassa 80 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt Isokyrössä rovasti Frans Oskar Durhmanin nuorimpana tyttärenä. Käytyään tyttökoulun Oulussa hän harjoitti musikaalisia opintoja. Mentyyään silloisen kappalaisen, Berndt Wilhelm Ebelingin kanssa v. 1885 avioliittoon, hän siirtyi Kälviälle ja sieltä v. 1899 Pirkkalaan, jonka jakamattoman seurakunnan kirkkoherraksi hänen miehensä silloin tuli. Täällä hän toimi parikymmentä vuotta pappilan ystävällisenä ja vieraanvaraisena emäntänä, saavuttaen seurakuntalaisten suosion hyväsydämyydellään ja avuliaisuudellaan. Miehensä kuoleman jälkeen vuodesta 1920 lähtien hän vietti vanhuudenpäiviään omistamallaan tilalla Pohjois-Pirkkalassa. Poismennyttä jäivät lähinnä kaipaamaan 2 poikaa perheineen, 2 tytärtä ja tyttären lapset